

Hoe zorgen wij ervoor dat meer en betere studenten kiezen voor de psychiatrie?

M.W. HENGVELD

Het psychiatrieonderwijs aan studenten geneeskunde heeft twee doelen: ten eerste het vergroten van de competenties op het gebied van de psychiatrie bij alle artsen en ten tweede het vergroten van de belangstelling voor het specialisme psychiatrie bij de (juiste) studenten. Dit commentaar gaat niet over het eerste doel, maar over het tweede. Naar aanleiding van het artikel van Tijdink e.a. (2008) elders in dit nummer wil ik nader ingaan op de vraag hoe de belangstelling van studenten geneeskunde voor het beroep van psychiater vergroot kan worden.

Tijdink e.a. maken zich zorgen over een (dreigend) tekort aan psychiaters; deze zorgen deel ik niet – integendeel. Weliswaar is het aantal vacatures in ons vak het hoogste van alle medische specialismen, maar relatief, afgezet tegen het grote aantal psychiaters, gaat het om een heel acceptabel percentage. Vergeleken met andere West-Europese landen hebben we ook een behoorlijke psychiaterdichtheid. Bovendien is het aantal opleidingsplaatsen de laatste jaren met zo'n 70% toegenomen, meer dan bij elk ander medisch specialisme.

Of we ons zorgen moeten maken over de belangstelling van de studenten voor de opleiding tot psychiater, is onzeker. In de Verenigde Staten doet men dat wél (Sierles & Taylor 1995), maar daar is het percentage afgestudeerde studenten dat psychiatrie koos in twee decennia gezakt van 5,9 naar 3,2 (Balon e.a. 1999). In het Verenigd Koninkrijk kiest over dezelfde periode een stabiele 4-5% van de artsen voor de psychiatrie (Goldacre e.a. 2005). Daarmee vergeleken zijn de getallen in het onderzoek van Tijdink e.a. hoog te noemen. Er zou meer van dergelijk onderzoek gedaan moeten worden

om informatie te krijgen waarop eventueel beleid kan worden gebaseerd.

Hoe het ook zij, het is wenselijk dat zoveel mogelijk studenten die potentieel belangstelling hebben voor de psychiatrie én die hiervoor geschikt zijn, solliciteren voor onze opleiding. Dat betekent namelijk dat we uit een groter aanbod de beste studenten kunnen kiezen. Mijn indruk is dat er, ondanks de enorme stijging van het aantal opleidingsplaatsen, weliswaar geen grote problemen zijn bij het bezetten hiervan, maar dat nogal wat opleidingsinstellingen weinig sollicitanten hebben om uit te kiezen. Ook hierover hebben we helaas geen cijfers.

Hoe kunnen we zorgen voor een optimale belangstelling bij de studenten geneeskunde voor ons beroep? Een greep uit de literatuur met behulp van PubMed geeft hiervoor wel enige aanwijzingen.

Al vóór de artsopleiding zijn er factoren die van invloed zijn op de keuze voor de psychiatrie. Zo zijn studenten die later psychiatrie kiezen meer gericht op problemen, verzorging, intimiteit en autonomie, ze zijn meer in staat tot intensieve contacten, minder statusgericht en autoritair, opener voor gevoelens, meer reflexief en bewust van innerlijke conflicten en meer in staat ambivalentie te verdragen. De andere kant van de medaille is dat ze een lagere zelfwaardering hebben, angstiger en cynischer zijn en meer neuroticisme vertonen. Op school waren zij verbaal begaafd en hadden ze meer algemene ontwikkeling (Eagle & Marcos 1980). Hoewel dit gegevens zijn van vóór 1980, komen ze wel overeen met het belangstellingsprofiel van de studenten die in psychiatrie

geïnteresseerd zijn in het onderzoek van Tijdink e.a.

Factoren van invloed tijdens de artsopleiding zijn: de positie en de status van de afdeling en de opleider psychiatrie in het universitair medisch centrum, de kwaliteit van het onderwijs in de psychiatrie, de zichtbaarheid van de opleider en zijn of haar staf in het studentenonderwijs, de mate waarin de student in aanraking komt met de psychiatrie en de houding ten opzichte van de psychiatrie bij medestudenten, artsen en medisch specialisten in het universitair medisch centrum (Eagle & Marcos 1980; Goldacre e.a. 2005; Nielsen & Eaton 1981; Sierles e.a. 2004). Verder blijkt dat studenten die later psychiatrie kiezen slechter zijn in de medische kennis en vaardigheden (Sierles e.a. 2004).

Er is, vooral in de afgelopen twee decennia in de VS, vrij veel onderzoek gedaan naar de mening die studenten hebben over de psychiatrie en de invloed van het coassistentenschap psychiatrie daarop (Balon e.a. 1999; Cutler e.a. 2006; Eagle & Marcos 1980; Nielsen & Eaton 1981). Het beeld van de psychiatrie dat daaruit naar voren komt, is niet fraai: onwetenschappelijk, vaag, lage beroepsstatus, laag inkomen, weinig bevredigend, slechte behandelresultaten en veel stress voor de dokter. Uit de meeste onderzoeken blijkt dat na het coassistentenschap psychiatrie de mening van de studenten positiever wordt, maar dat deze verbetering over het algemeen niet beklijft (Guttmann e.a. 1996; Sivakumar e.a. 1986). Hoe Nederlandse studenten over de psychiatrie denken, is bij mijn weten niet onderzocht. Naar mijn indruk is dat minder negatief, en is het in gunstige zin aan het veranderen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het stijgende aantal excellente studenten die belangstelling hebben voor wetenschappelijk onderzoek in de psychiatrie.

Willen we de belangstelling van studenten voor de psychiatrie vergroten, dan zullen we dus moeten (blijven) zorgen voor universitaire afdelingen psychiatrie met een opleider en psychiaters die zeer zichtbaar zijn in het onderwijs en aanzien genieten bij de medische collegae. Dat laatste pleit voor het verlenen van goede service aan de collegae in de vorm van een ziekenhuispsychiatrische kliniek, polikliniek en consultatieve dienst. De wetenschappelijke status van ons vak is ongetwijfeld aan het stijgen. Misschien zijn we zelf te bescheiden over de Nederlandse prestaties op dit gebied. Althans ik was blij verrast door het krantenbericht (NRC Handelsblad, 3 september 2007) waarin stond dat Nederlandse psychologen en psychiaters met 4% van de wereldwijde publicaties op ons vakgebied hoger scoorden dan alle andere disciplines, met uitzondering van de astronomen.

Ten slotte de vraag bij welke studenten we belangstelling in de psychiatrie willen wekken. Uit het onderzoek van Tijdink e.a. blijkt dat vooral de studenten met een 'betekeniswetenschappelijk' belangstellingsprofiel in de psychiatrie geïnteresseerd zijn. Dat is mooi, want een dergelijke attitude is en blijft nodig voor ons vak. Ik zou echter liever zien dat onze aanstaande aios zich daarnaast ook onderscheiden door een sterk wetenschappelijke oriëntatie en door belangstelling voor (neuro) biologische kennis. Alleen dan krijgen we goede psychiaters, die zowel betekeniswetenschappelijk als materiewetenschappelijk kunnen denken en handelen.

LITERATUUR¹

- Balon, R., Franchini, G.R., Freeman, P.S., e.a. (1999). Medical students' attitudes and views of psychiatry. 15 years later. *Academic Psychiatry*, 23, 30-36.
- Cutler, J.L., Alspector, S.L., & Harding, K.J. (2006). Medical students' perception of psychiatry as a career choice. *Academic Psychiatry*, 30, 144-149.
- Eagle, P.F., & Marcos, L.R. (1980). Factors in medical students' choice of psychiatry. *The American Journal of Psychiatry*, 137, 423-427.
- Goldacre, M.J., Turner, G., Fazel, S., e.a. (2005). Career choices for psychiatry: national surveys of graduates of 1974-2000 from UK medical schools. *The British Journal of Psychiatry*, 186, 158-164.
- Guttmann, F., Rosca-Rebaudengo P., & Davis H. (1996). Changes in attitude of medical students towards psychiatry: an evaluation of a clerkship in psychiatry. *The Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 33, 158-166.
- Nielsen, A.C., & Eaton, J.S. (1981). Medical students' attitudes about psychiatry. Implications for psychiatric recruitment. *Archives of General Psychiatry*, 38, 1144-1154.

- Sierles, F.S., & Taylor, M.A. (1995). Decline of U.S. medical student career choice of psychiatry and what to do about it. *American Journal of Psychiatry*, 152, 1416-1426.
- Sierles, F.S., Vergare, M.J., Hojat, M., e.a. (2004). Academic performance of psychiatrists compared to other specialists before, during, and after medical school. *The American Journal of Psychiatry*, 161, 1477-1482.
- Sivakumar, K., Wilkinson, G., Toone, B.K., e.a. (1986). Attitudes to psychiatry in doctors at the end of their first post-graduate year: two-year follow-up of a cohort of medical students. *Psychological Medicine*, 16, 457-460.
- Tijdink, J.K., Soethout, M.B.M., Koerselman, G.F.K., e.a. (2008). De belangstelling voor het beroep van psychiater bij studenten geneeskunde en basisartsen. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 50, 9-17.

NOOT

1. In de literatuurlijst zijn alleen de belangrijkste referenties opgenomen; een volledig overzicht is bij de auteur te verkrijgen.

AUTEUR

M.W. HENGVELD is psychiater en hoogleraar-afdelingshoofd psychiatrie bij het Erasmus MC Rotterdam.

Correspondentieadres: prof.dr. M.W. Hengeveld, afdeling Psychiatrie, Dp-0418, Erasmus MC, Postbus 2040, 3000 CA Rotterdam.

E-mail: m.w.hengeveld@erasmusmc.nl.

Strijdige belangen: de auteur is ziekenhuispsychiater, opleider psychiatrie en onderwijscoördinator.

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 2-10-2007.

TITLE IN ENGLISH How do we ensure that more and better students choose psychiatry?